

Aleksandra Łukaszak

"Wie ist eine Literaturästhetik als empirische Wissenschaft nötig und möglich? (Czy estetyka literatury jako nauka empiryczna jest potrzebna i możliwa?)", Edmund Nierlich, "Zeitschrift für Literaturwissenschaft und Linguistik" R. 5 (1975) : [recenzja]

Biuletyn Polonistyczny 19/3 (61), 268

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

/1/ NIERLICH Edmund: Wie ist eine Literaturästhetik als empirische Wissenschaft nötig und möglich? (Czy estetyka literatury jako nauka empiryczna jest potrzebna i możliwa?). "Zeitschrift für Literaturwissenschaft und Linguistik". R. 5:1975, z. 17, Göttingen, s. 136-162.

Autor wyjaśnia obszernie przyczyny istniejącego w ramach estetyki filozoficznej chaosu pojęć, którego wynikiem jest brak ujętej w kanony empiryczne nauki fachowej i w konsekwencji - brak popartego praktyką programu badawczego. Duży krok naprzód - w ramach estetyki analitycznej - zrobili J.A. Richards i E.R. Leavis, propagując cel wychowawczy i ogólnospołeczny kompetencji estetycznej w literaturze, rozszerzony przez Johna Deveya również na inne dziedziny sztuki, oraz Margolis, podkreślając "publiczny" charakter percepcji np. dzieła sztuki. (Uwarunkowanie funkcji estetycznej przez kolektyw podkreślił już Mukařovský - w zakresie estetyki semiotycznej). W Niemczech zwycięski pochod hermeneutyki humanistycznej W. Diltheya zepchnął na boczny tor myśl wychowania estetycznego, zapoczątkowaną przez spekulatywną estetykę F. Schillera. W dziedzinie estetyki empirycznej na pierwszy plan wysuwa się dziś ogólnospołeczna funkcja przeżycia estetycznego, a więc praktyczny problem wychowania kulturalnego całego społeczeństwa. Stworzenie szeroko zakrojonej deskryptywnej teorii estetyki jako nauki staje się obecnie sprawą społecznie relewantną. Autor opowiada się za estetyką literatury jako nauką empiryczną, która ma odnosić się nie do "dzieł", lecz do aktu komunikacji, pojmowanej jako "spezies" publiczno-medialnych działań ko-

---

cd.

lektywnych. Działania te rozumiane są nie jako czysto komunikatywna, kolektywna "gra wypowiedzi" (np. konferencja, dyskusja, zjazd), lecz jako zgodność celu między rolą autora, pośrednika i odbiorcy. Nierlich omawia wzajemne układy między tymi trzema ogniwami, posługując się wyodrębnionymi przez literaturoznawstwo czterema pojęciami języka: syntaktycznego, semantycznego, pragmatycznego i komunikatywnego. Z prezentowanego przez autora modelu estetycznych działań kolektywnych wynika konieczność opisu estetycznych kompetencji fachowców także spoza kręgu badaczy (np. lekarzy, nauczycieli).